

שאלה: אומרים כי ראש חודש הזה (מחר) הוא המיוחד בכל ראשי חדשים של השנה. מה קרה? מה המיוחד בו?

תשובה: ביום זה פנה משה רבינו לזקני ישראל והודיע להם על מעשי המצוה לעת השחרור שהם מיועדים לצאת מהצרות במצרים.

"הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֹדְשֵׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה" (שמות יב, ב). דוקא מהיום הזה אנו מונים את השנים למלכי ישראל (מסכת ראש השנה פ"א מ"א), וכן את המספר הסידורי של כל החדשים (החודש השני, החודש השלישי וכו'). כי השמות שהיום מכנים אותם "ניסן, אייר, תמוז, אב, וכו' "ספגנו" מעת שהיינו בגלות בבל ופרס. והם אינם השמות העבריים לחדשים אלו.

מעלה גדולה יש ליום הזה, כי בו ביום קבלו היהודים שכר על כל המצוות העתידיות שיהיו מקיימים בחג הפסח. למה? כי כתוב "וילכו ויעשו" (שמות יב, כח). שואלים חז"ל כלום עשו מיד? הרי לקחו את הכבשים לקרבן הפסח רק בעשירי לחודש, ולא ביום ראש חודש עצמו? עונה על כך מדרש מכילתא: "וילכו ויעשו. וכי כבר עשו? אלא משקבלו עליהם לעשות, מעלה עליהם כאילו עשו".

מרחיב על כך רבנו יונה (מלפני שבע מאות שנה) בספרו "שער תשובה" (ח"ב פסקא י):

"כאשר ישמע [אדם] מוסר החכמים והמוכיחים, יקשיב וישמע ויכנע ויחזור בתשובה, ויקבל בלבבו כל דברי התוכחות, ושלא יגרע דבר מדבריהם. והנה האיש הזה ברגע קטן יצא מאפלה לאור גדול. כי עת אשר יאזין ויסכית ולבבו יבין ושב ויקבל ביום שְׁמָעוּ דברי המוכיח, ויקיים עליו להיותו עושה ככל אשר יורוהו תופשי התורה, מן היום ההוא ומעלה, להזהר כאשר יזהירו יודעי בינה לעתים, עלתה בידו התשובה ונהפך לאיש אחר. ומעת אשר קבל כזאת במחשבתו וגמר עליו ככה בלבבו, קנה לנפשו זכות ושכר על כל המצוות והמוסרים, ואשריו כי הצדיק נפשו בשעה קלה! וכן אמרו רבותינו: "וילכו ויעשו בני ישראל", וכי מיד עשו? והלא לא עשו עד ארבעה עשר לחדש? אלא כיון שקבלו עליהם לעשות מעלה עליהם הכתוב כאילו עשו מיד.

ואמרו (אבות דרבי נתן פרק כב): כל שמעשיו מרובים מחכמתו חכמתו מתקיימת. שנאמר (שמות כד, ז): "נעשה ונשמע" - ביאור הדבר, כי האיש אשר קבל על נפשו בלבב נאמן לשמור ולעשות על פי התורה אשר יורוהו ועל פי המשפט אשר יאמרו לו היושבים על המשפט, יש בידו מן היום הזה שכר על כל המצות, על אשר שמעה אזנו מדברי התורה וְתָבֵן להם, ועל הדברים אשר לא

גלו אזנו עליהם עֲדָנָה, וקנה זכות על הנגלות אליו ועל כל נעלם מעיניו. ואחרי זאת יום יום ידרוש וישקוד על דלתות מוכיחיו, וישכיל מכל מלמדיו, ונמצא האיש הזה מעשיו מרובים מחכמתו, כי לא ידע את הדבר, והנה שכרו אתו, וכענין מה שאמרו ישראל בסיני "נעשה ונשמע", שהקדימו קבלת המעשה על נפשם לפני השמיעה. ובענין אחר לא יתכן שיהיו מעשי האדם מרובים ממה שהוא יודע!".

ועוד מעלה יש ליום הזה, ראש חודש ניסן, כי בשנה השניה לצאתם מארץ מצרים, בו הוקם המשכן. אמרו חז"ל (מדרש רבה במדבר פרשה יג פסקה ו):

"עשר עטרות נטל אותו היום. [א] ראשון לבריאת עולם. [ב] ראשון לכהונה. [ג] ראשון לנשיאות (=נשיאי השבטים הקריבו קרבנות לחנוכת המזבח). [ד] ראשון לשכינה דכתיב (שמות כה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. [ה] ראשון לעבודה [של הקרבנות במקדש]. [ו] ראשון לברכת כהנים. [ז] ראשון לראשי חדשים. [ח] ראשון לאיסור בָּמָה. [ט] ראשון לאכילת קדשים. [י] ראשון לירידת האש" (מן השמים).

ולכן יום זה סגולי ביותר. הוא נתקדש על ידי אבות אבותינו. ובו אנו מתחילים שנה חדשה. כי תשרי הוא ראש השנה לכל העולם כולו. אבל ניסן הוא ראש השנה פרטי ליהודים.